

Les propostes de la Llei orgànica de modificació de la LOE (LOMLOE)

Lluís Ballester

Andrés Nadal

RESUM

La Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOMLOE) es configura com a segona correcció de la Llei orgànica d'educació (LOE), després de l'establerta per la LOMCE (2013) i que ara queda derogada. Tot i tractar-se d'una llei d'article únic, es plantegen canvis molt rellevants, tant d'enfocament com d'estructura i continguts. Així mateix, s'estableix, per primera vegada, el repte d'arribar al 5 % del PIB en finançament del sistema educatiu no universitari.

RESUMEN

La Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (LOMLOE) se configura como segunda corrección de la Ley Orgánica de Educación (LOE), después de la establecida por la LOMCE (2013) y que ahora queda derogada. Sin tratarse de una ley de artículo único, se plantean cambios muy relevantes, tanto de enfoque como de estructura y contenidos. Asimismo, se establece, por primera vez, el reto de alcanzar el 5 % del PIB en financiación del sistema educativo no universitario.

I. INTRODUCCIÓ

La Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (a partir d'ara: LOMLOE), va entrar en vigor el 19 de gener de 2021, als vint dies de la publicació al Butlletí Oficial de l'Estat. La primera qüestió que s'ha de plantejar té a veure amb el tòpic dels canvis legals excessius a Espanya. Fins ara, en els últims 43 anys, des de la Constitució de 1978, hem tingut set lleis educatives, relatives als nivells obligatoris i postobligatoris no universitaris, de les quals han estat plenament en vigor bàsicament cinc en un període de 43 anys: LODE, LOGSE, LOPEG, LOE i LOMCE. És a dir, els canvis profunds no han estat tants com pot semblar. En total, tant les lleis rellevants com les de menor rellevància real són les següents:¹

- LOECE, la Llei orgànica per la qual es regula l'Estatut de Centres Escolars, publicada al BOE el 1980, mai va entrar en vigor ja que el Tribunal Constitucional, en la sentència 5/1981, de 13 de febrer de 1981, obligava a una profunda reforma que mai es va realitzar.
- LODE, Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del Dret a l'Educació (LODE). Bàsicament, es va centrar en el concepte de *llibertat d'ensenyament*, el dret dels pares a l'elecció del tipus d'educació per als seus fills i en la regulació de la doble xarxa: pública i concertada. Segueix en vigor, després de diverses modificacions.

¹ No s'inclou la Llei Orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les Qualificacions i de la Formació Professional, atès que regula només un dels subsistemes.

- LOGSE, la Llei orgànica general del sistema educatiu (LOGSE), de 3 d'octubre de 1990 (BOE de 4 d'octubre), va substituir la Llei General d'Educació (preconstitucional) de 1970. Va modificar l'estructura establerta per la LGE de 1970, ampliant l'obligatorietat de l'escolarització fins als 16 anys i reorganitzant el sistema educatiu de la forma següent: educació infantil (fins als 6 anys) (no obligatori); educació primària (obligatòria) (de 6 a 12 anys); educació secundària obligatòria (ESO) (de 12 a 16 anys). Actualment està derogada.
- LOPEG, Llei Orgànica 9/1995, de 20 de novembre, de la participació, l'avaluació i el govern dels centres docents. Una llei de menor importància que modifica continguts de la LODE i la LOGSE sobre l'organització i gestió dels centres. Actualment està derogada.
- LOCE, Llei Orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació (LOCE). Suposava un rebuig als principis pedagògics de la LOGSE, no tant en la seva estructura, perquè amb prou feines incorporava variacions, sinó en altres aspectes, com ara els referits a la promoció de nivells. La LOCE no va arribar a implantar-se més que parcialment i va ser derogada per la LOE el 2006.
- LOE, Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE). Segueix en vigor, després de les modificacions de la LOMCE i la LOMLOE.
- LOMCE, Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), modifica la LOE en sis articles i també modifica una disposició addicional de la LODE. Derogada per la LOMLOE.

La LOE (2006) podria considerar-se com l'última llei rellevant del nostre sistema educatiu, amb dues modificacions parcials (LOMCE, 2013, i LOMLOE, 2020). Per tant, la LOMLOE estrictament no és una llei que plantegi una revisió integral de sistema educatiu, sinó que, com s'explica en l'exposició de motius, es tracta d'una modificació de la Llei orgànica d'educació de 2006 (LOE), que, en l'essencial, torna a estar vigent amb alguns retocs i actualitzacions després del parèntesi de la LOMCE.

Tal com recull en l'exposició de motius («Preàmbul», de 13 pàgines), aquesta llei orgànica, així com la normativa que es dicti en el seu desenvolupament, per tal del respecte de les competències i singularitats establertes en la Constitució i incloses en els estatuts d'autonomia de les diferents comunitats autònomes, haurà de garantir l'ordre competencial de cadascuna de les comunitats autònomes en matèria educativa.

S'estructura en un article únic de modificació de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE). Aquest article inclou noranta-nou apartats, en cadascun dels quals es modifiquen parcialment o es fa una nova redacció de setanta-set articles de la LOE, dinou disposicions addicionals i tres disposicions finals, una de les quals, la primera, modifica diversos articles de la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora de dret a l'educació.

La nova llei afirma assentar-se sobre cinc enfocaments bàsics:

- Els drets de la infància entre els principis rectors del sistema, segons el que estableix la Convenció sobre els Drets de l'Infant de les Nacions Unides (1989).
- La igualtat de gènere a través de la coeducació i el foment de l'aprenentatge de la igualtat efectiva de dones i homes, la prevenció de la violència de gènere i el respecte a la diversitat afectiva i sexual.
- La millora contínua dels centres educatius i una major personalització de l'aprenentatge.
- L'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania mundial, que inclou l'educació per a la pau i els drets humans, la comprensió internacional i l'educació intercultural, així com l'educació per a la transició ecològica.
- El desenvolupament de la competència digital, posant l'accent en la bretxa digital de gènere.

Pel que fa al contingut, la LOMLOE té importants reversions de la LOMCE. Entre elles destaquen: la supressió dels itineraris que generaven desigualtat, de les revàlides que mai es van arribar a aplicar, la reducció del paper de l'assignatura de Religió i certa recuperació de competències dels òrgans col·legiats dels centres. També s'introdueixen nous elements com el caràcter educatiu de l'educació de 0 a 3 anys. La LOMLOE planteja un sistema educatiu més obert i competencial que la LOMCE. La determinació dels continguts curriculars no afecten més del 50 % dels horaris a les comunitats autònomes amb llengua cooficial. Les modificacions al currículum es començaran a aplicar a partir dels cursos 2022-23 i 2023-24. La LOMLOE suposa una important aposta per l'equitat, la inclusió i l'atenció a la diversitat. Són diverses les seves referències a aquests elements en el seu articulat, des de la seva consideració com a principis de sistema fins a la seva aplicació en les diferents etapes i cursos. Tots aquests canvis i altres es revisaran a continuació. En el curs 2021-22, es fan canvis limitats, deixant alguns dels plantejaments anunciats per a desenvolupaments posteriors (professorat, educació inclusiva, adequació dels currículums i altres). Aquests canvis requereixen un procés de debat amb la participació de tots els sectors de la comunitat educativa.

2. ESTRUCTURA PER NIVELLS EDUCATIUS I CURRÍCULUM

L'estructuració no modifica especialment el plantejament que ja es coneix, coherent amb la LOE, la qual només queda modificada en aquest tema de manera puntual, com es veurà a continuació.

2.1. Educació infantil

En l'ordenació i els principis pedagògics de l'educació infantil s'incorpora el respecte a l'específica cultura de la infància que defineix la Convenció sobre els Drets de l'Infant i s'atorga un mandat a Govern en col·laboració amb les administracions educatives per regular els requisits mínims que han de complir els centres que imparteixen el primer cicle d'aquesta etapa. La llei regula els requisits mínims del currículum, espais, ràtios i la titulació dels professionals. Els centres, a més, estaran sota la supervisió de les comunitats autònomes.

L'educació infantil té caràcter voluntari i la seva finalitat és la de contribuir al desenvolupament físic, afectiu, social, cognitiu i artístic de l'alumnat, així com l'educació en valors cívics per a la convivència.

Disposa la LOMLOE que en el termini d'un any el Govern, en col·laboració amb les administracions educatives, elaborarà un pla de vuit anys de durada per a l'extensió del primer cicle d'educació infantil i que es tendirà a l'extensió de la seva gratuïtat, prioritzant l'accés de l'alumnat en situació de risc de pobresa i exclusió social i la situació de baixa taxa d'escolarització.

2.2. Educació primària

Es recuperen els tres cicles anteriorment existents (cada dos anys) i es reordenen les àrees, que estaran orientades al desenvolupament de les competències de l'alumnat i podran organitzar-se en àmbits. En aquesta etapa es posarà especial èmfasi a garantir la prevenció de les dificultats d'aprenentatge en la posada en pràctica de mecanismes de reforç tan aviat com es detectin aquestes dificultats.

Àrees de coneixement:

- Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, que es podrà desdoblar en Ciències de la Natura i Ciències Socials.
- Educació Artística, que es podrà desdoblar en Educació Plàstica i Visual, d'una banda, i Música i Dansa, de l'altra.
- Educació Física.
- Llengua Castellana i Literatura i, si n'hi ha, Llengua pròpia i Literatura.
- Llengua Estrangera.
- Matemàtiques.

Educació en valors. Es realitzarà a 5è o 6è de primària. En aquesta àrea s'inclouran continguts referits a la Constitució espanyola, al coneixement i respecte dels drets humans i de la infància, al desenvolupament sostenible i la ciutadania mundial, a la igualtat de gènere, a la diversitat i al valor social dels impostos, fomentant l'esperit crític i la cultura de pau i no violència.

Lectura diària. En aquesta etapa s'haurà de dedicar un temps diari a la lectura i s'estableix que la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la creació artística, la comunicació audiovisual, la competència digital i el foment de la creativitat i de l'esperit científic es treballaran en totes les àrees.

Repetició. S'estableix que quan l'equip docent consideri que un alumne o alumna no hagi aconseguit les competències previstes podrà romandre un any més en l'últim curs d'aquest cicle, sent una mesura excepcional que només es podrà adoptar una vegada durant l'educació primària, i que haurà d'anar acompanyada d'un pla específic i personalitzat de suport per a l'adquisició de les competències no assolides.

Transició a l'ESO. S'estableix que cada alumne i alumna disposarà, en l'acabar l'etapa, d'un informe sobre el seu aprenentatge, els objectius assolits i les competències adquirides, segons disposin les administracions educatives, per tal de garantir una transició.

Avaluació de les competències bàsiques. Es realitzarà a 4t de primària i la seva finalitat és informativa i orientadora.

2.3. Educació secundària obligatòria

Aprenentatge competencial. En aquesta etapa s'ha de propiciar l'aprenentatge competencial, autònom, significatiu i reflexiu en totes les matèries que apareixen enunciades en l'articulat, i que podran integrar-se en àmbits. S'introdueixen canvis metodològics que promouen en tots els centres l'atenció individualitzada, amb metodologies actives com l'aprenentatge per projectes. En aquest sentit, a l'ESO es trenca la classificació de matèries de la LOMCE (troncals, específiques i de lliure configuració) i totes tindran el mateix nivell jeràrquic (obligatori). A les matèries establertes amb caràcter obligatori s'afegeix la possibilitat d'oferir matèries optatives, amb la novetat que puguin configurar-se com un treball monogràfic o un projecte de col·laboració amb un servei a la comunitat.

Es fomentarà l'ús dels «àmbits de coneixement» que promou la col·laboració de docents, com el científic matemàtic (matemàtiques, física i biologia) i dona més llibertat als centres.

Matèries transversals. La comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, la competència digital, l'emprenedoria, el foment de l'esperit crític i científic, l'educació emocional i en valors, l'educació per a la pau i no violència i la creativitat es treballaran en totes les matèries. També l'educació per a la salut, inclosa la afectiu-sexual, la igualtat entre homes i dones, la formació estètica i el respecte mutu i la cooperació entre iguals.

S'introdueix la matèria Educació en valors. En un dels cursos de l'etapa, tot l'alumnat ha de cursar l'Educació en valors cívics i ètics.

Diversificació curricular. Es recuperen els denominats programes de diversificació curricular, que permeten modificar el currículum des del tercer curs d'educació secundària obligatòria, per a l'alumnat que no estigui en condicions de promocionar a tercer.

Repeticions. Podrà passar-se de curs amb una o dues assignatures suspeses. La permanència en el mateix curs s'ha d'entendre com una mesura de caràcter excepcional, per la qual cosa només es podrà utilitzar un cop en el mateix curs i dues vegades com a màxim al llarg de l'ensenyament obligatori. És a dir, els alumnes passen de curs quan l'equip docent consideri que la naturalesa de les matèries no superades li permeti seguir amb èxit el curs següent.

Avaluació col·legiada. Les decisions sobre la promoció de l'alumnat d'un curs a un altre seran adoptades de forma col·legiada per l'equip docent, atenent a la consecució dels objectius, al grau d'adquisició de les competències establertes i a la valoració de les mesures que afavoreixin el progrés de l'alumne o alumna. Es passarà de curs si l'equip docent considera que les matèries no

superades no impedeixen seguir amb èxit el curs següent i que la promoció li beneficiarà l'evolució acadèmica.

Informe als pares. En acabar 2n de l'ESO, es lliurarà a cada alumne i als seus pares un consell orientador, que inclourà un informe sobre el grau d'assoliment dels objectius i d'adquisició de les competències establertes, així com una proposta de l'opció més adequada per continuar la seva formació, que podrà incloure la incorporació a un programa de diversificació curricular o a un cicle formatiu de grau bàsic

Avaluació de les competències bàsiques. L'avaluació de les competències bàsiques es realitzarà a 2n de l'ESO i no en 4t com fins ara. Tindrà caràcter informatiu, formatiu i orientador per a alumnes, centres, famílies i per al conjunt de la comunitat educativa.

Orientació. L'equip docent podrà proposar la incorporació de l'alumne a un cicle formatiu de caràcter bàsic, on obtindran el títol d'ESO en un entorn vinculat al món professional. Els que no obtinguin el títol rebran un certificat acadèmic, en la qual es farà constar els àmbits i mòduls professionals superats i la seva correspondència amb competències certificades. Es reforçarà l'orientació i tutoria.

2.4. Batxillerat

Modalitats. Les modalitats de batxillerat seran les de ciències i tecnologia, humanitats i ciències socials, arts i general. El batxillerat s'organitzarà en matèries comunes, de modalitat i optatives. Es podrà realitzar batxillerat en tres cursos, en règim ordinari. El Govern, escoltades les comunitats autònomes, ha de fixar les condicions en què l'alumnat pugui realitzar el batxillerat en tres cursos, en règim ordinari, sempre que les seves circumstàncies personals, permanents o transitòries, ho aconsellin.

Avaluació. El professorat de cada matèria decidirà, al final del curs, si l'alumne ha assolit els objectius i competències. De primer a segon podran passar amb dues matèries suspeses. Per obtenir el títol serà necessària l'avaluació positiva en totes les matèries dels dos cursos de batxillerat. «Excepcionalment», l'equip docent pot decidir l'obtenció del títol amb un suspens.

Accés a la universitat. La selectivitat continua vigent i ponderarà juntament amb les qualificacions obtingudes al batxillerat per entrar en un grau universitari. Les característiques bàsiques de les proves seran establertes pel Govern, prèvia consulta amb els governs autonòmics.

2.5. Formació professional

La reforma s'orienta a aconseguir dos objectius: la millora en el reconeixement social dels itineraris formatius i la flexibilització dels ensenyaments i l'agilització dels processos d'incorporació de nous continguts.

Nivells. Comprèn els cicles formatius de grau bàsic, grau mitjà i grau superior, així com els cursos d'especialització, tots ells amb una organització modular, de durada variable. Els títols de formació

professional estaran referits, amb caràcter general, al Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals i el currículum d'aquests ensenyaments s'ajustarà a les exigències derivades del Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional.

Al grau bàsic s'accedirà a partir dels 15 anys o després de 3r de l'ESO o excepcionalment després de 2n de l'ESO si ho proposa l'equip docent. Per a la formació professional de grau mitjà es requereix el títol de l'ESO i per al grau superior, el de batxillerat o el de grau mitjà. Hi haurà una prova d'accés per als que no tinguin títols.

Currículum. El currículum dels ensenyaments d'FP inclourà una fase de formació pràctica en els centres de treball.

Avaluació. L'avaluació de l'aprenentatge de l'alumnat en els cicles formatius es realitzarà per mòduls professionals i àmbits en el cas dels cicles formatius de grau bàsic. Es requerirà aprovar en tots els mòduls professionals.

Ensenyaments artístics. L'alumnat que finalitzi els ensenyaments professionals de música i dansa o els ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny obtindrà el títol de batxillerat en la modalitat d'Arts si supera les matèries comunes de batxillerat, encara que no hagi realitzat el batxillerat d'aquesta modalitat.

2.6. Currículum

La llei canvia el concepte de currículum. La intenció de la LOMLOE és deixar enrere un aprenentatge centrat en continguts que s'hagin de memoritzar per passar al desenvolupament dels alumnes per competències. Entre les idees està treballar en un Institut de Desenvolupament Curricular, que cooperarà amb les comunitats autònomes. El projecte de llei redueix el currículum, tal com s'entén actualment, eliminant continguts enciclopèdics i memorístics, mantenint els ensenyaments mínims en cada etapa i donant un enfocament d'aprenentatge per competències i més transversal. L'Estat marcarà el 50 % del currículum, en les comunitats autònomes amb dues llengües oficials, i sobre el 65 % en les comunitats amb una llengua oficial. Els centres també comptaran amb un petit percentatge per adequar els currículums als seus territoris. S'entén per currículum el conjunt d'objectius, competències, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació dels ensenyaments.

Alguns dels arguments de l'actual canvi curricular se centren sobre la implementació d'una visió més competencial, una dimensió més interdisciplinària dels coneixements, i la concepció del currículum com a nucli bàsic i essencial dels coneixements que és pretén que l'alumnat aprengui. La LOMLOE sembla que s'orienta a superar la divisió per assignatures i substituir-la per l'aprenentatge per àrees de competències. Les modificacions se centren a donar més marge de maniobra al professorat i als centres a l'hora d'abordar les matèries. La reforma persegueix canviar l'enfocament perquè l'alumnat compregui millor el que estudien i siguin capaços d'utilitzar el coneixement, és a dir, desenvolupar «aprenentatges significatius».

En aquest sentit es poden diferenciar els aprenentatges bàsics i els opcionals. Els aprenentatges bàsics són aquells que els que no els aconsegueixen adquirir durant l'educació obligatòria veuen el seu futur personal i professional seriosament compromès, perquè són necessaris per poder formar un projecte de vida, i perquè si no s'adquireixen en aquest moment evolutiu després és molt difícil fer-ho. I els aprenentatges opcionals, que són molt interessants i molt importants, i que com més s'adquireixin molt millor, però que si no es fan en un moment determinat es poden fer sense major cost posteriorment. L'objectiu del nou plantejament curricular és homologar els currículums als estàndards europeus, establint com a models els sistemes innovadors que obtenen millors resultats i que funcionen a països com Finlàndia o Portugal.

Una de les qüestions que pot plantejar-se, en la regulació LOMLOE i les propostes derivades, és el pes relatiu de les grans àrees de coneixement (matemàtiques, llengua, socials, naturals, filosofia, etc.), algunes amb reclamacions històriques rellevants. Una altra qüestió es refereix al propi disseny dels continguts curriculars. Com s'ha dit abans, els continguts bàsics dels ensenyaments mínims, fixats pel Ministeri, no suposaran més del 50 % dels horaris per a les comunitats amb llengua cooficial ni del 60 % per a la resta. Tal vegada, si ens volem comparar als països més avançats d'Europa, caldria promocionar de forma efectiva l'autonomia curricular deixant un cert marge als centres educatius, als equips docents i als mateixos interessats, l'alumnat, perquè participessin en el disseny, la gestió, la pràctica i l'avaluació de les propostes curriculars.

2.7. Altres novetats i debats

La redacció que la LOMLOE dona a la disposició addicional trenta-vuitena de la LOE estableix que les administracions educatives han de garantir el dret dels alumnes a rebre ensenyaments en castellà i en les altres llengües cooficials en els seus respectius territoris, de conformitat amb la Constitució espanyola, els estatuts d'autonomia i la normativa aplicable. El castellà deixa de figurar com a llengua vehicular de l'ensenyament i com a llengua oficial de l'Estat, tot i que s'exigeix el domini ple del castellà i de la llengua cooficial. L'assignatura de Llengua cooficial i Literatura passa a dir-se Llengua pròpia i Literatura. Se suprimeix la competència, anteriorment atribuïda a l'Alta Inspecció de l'Estat, de vetllar pel compliment de les normes sobre utilització de llengua vehicular en els ensenyaments bàsics.

La reforma elimina els dos articles de la LOMCE que convertien l'assignatura de Religió en una «matèria específica» dels dos cursos de batxillerat. La religió ara és d'oferta obligatòria, però s'elimina l'obligació de cursar una matèria alternativa i la nota no comptarà per a processos d'accés universitari o a beques. És a dir, la religió és matèria d'obligada oferta per part dels centres i voluntària per part de les famílies. No serà avaluable ni tindrà una assignatura equivalent per als que no hi optin. El nou apartat 3 de la disposició addicional segona de la LOE estableix que en l'educació primària i en l'educació secundària obligatòria es podrà establir l'ensenyament no confessional de cultura de les religions.

Es desenvoluparà la matèria relativa a valors cívics i ètics en el tercer cicle de l'educació primària i a secundària, tot i que encara no s'ha definit el curs de l'ESO en què s'impartirà. Es desenvoluparà amb especial atenció al respecte dels drets humans i de la infància, així com a la igualtat. A secundària

es coneixerà el paper social dels impostos i la justícia fiscal. Els alumnes hauran d'adquirir un coneixement profund de la història de la democràcia a Espanya.

Es planteja fomentar de manera transversal l'educació per a la salut, inclosa la afectiu-sexual, des de primària. L'educació afectiu-sexual, adaptada al nivell maduratiu de les i els estudiants, serà ara un dels principis del nostre sistema, el que significa que s'entén, per fi, que no pot quedar fora d'un currículum basat en les necessitats i interessos de l'alumnat, en el seu propi desenvolupament personal i en la seva sociabilitat. És una obligació, a més, proporcionar una adequada formació que eviti la violència de gènere i promogui el respecte per totes les opcions identitàries i sexe-afectives. Es recupera l'Educació en Valors Cívics i Ètics per a tot l'alumnat, com a àrea no optativa, en algun dels cursos del tercer cicle de primària i a 4t d'ESO, amb els corresponents continguts referits als drets humans, l'educació per a la igualtat, el desenvolupament sostenible, la pau... Caldrà que aquest reduït espai de temps específic per al tractament d'aquests valors s'ampliï mitjançant l'enfocament transversal en la resta de les àrees del currículum.

3. ALUMNAT: INCLUSIÓ, IGUALTAT, COEDUCACIÓ

S'acaba la divisió d'itineraris per capacitats i torna la diversificació. Un dels canvis més importants és que la LOMLOE acaba amb els itineraris educatius que va implantar la LOMCE el 2013. La LOMCE divideix els alumnes en diferents itineraris segons les seves capacitats acadèmiques de manera que en acabar tercer de secundària alguns estudiants continuen quart i batxillerat i altres passen a formació professional. Segons el rendiment acadèmic, es decideix quina titulació obtenen. La nova llei elimina els itineraris i recupera els programes de diversificació curricular per adaptar els estudis des de tercer. D'aquesta manera, es fomenta que tot l'alumnat estigui en les mateixes condicions i que tots obtinguin el graduat en ESO.

Per aconseguir reduir l'alta taxa de repetidors, es recupera que a primària els estudiants només puguin repetir curs a la fi de cadascuna de les tres etapes (segon, quart i sisè) i permetrà que l'equip docent decideixi si alumnes que suspenen més de dues assignatures a l'ESO puguin passar de curs «de manera excepcional». Mentre que es podrà concedir el títol de batxillerat amb una assignatura no aprovada.

També es planteja impulsar la igualtat evitant el biaix de gènere. L'educació per a la igualtat no és una cosa nova en la legislació educativa, però, en aquesta ocasió, sembla concretar-se millor. La LOMLOE disposa, a la reforma de la disposició addicional vint-i-cinquena, que les administracions educatives han d'impulsar l'increment de la presència d'alumnat femení en estudis de l'àmbit de les ciències, tecnologia, enginyeria, arts i matemàtiques, així com en els ensenyaments de formació professional amb menor demanda femenina. De la mateixa manera han de promoure la presència d'alumnat masculí en aquells estudis en què hi hagi de manera notòria una major matrícula de dones que d'homes.

La nova normativa té múltiples referències a la necessària igualtat, a la no discriminació per raó de sexe i al respecte per l'orientació i identitat sexuals de les persones. Les professions segueixen tenint una imatge de gènere en molts casos, tot i els avenços realitzats en l'accés de les dones al

mercat laboral. Això es veu reflectit també en les diferents modalitats de batxillerat. En el cas de l'FP, seguim tenint famílies professionals —la majoria— totalment masculines i altres —moltes menys— absolutament feminitzades, repetint els clàssics patrons socials que, d'altra banda, condueixen les dones a les professions menys valorades socialment i econòmicament. Elles no apareixen pràcticament —percentatges de menys del 10 %— en els cicles formatius que condueixen als llocs de treball de sector industrial, però, són més del 80 % en l'imatge personal, Tèxtil, confecció i pell o en Serveis socioculturals i a la comunitat, els treballs típicament femenins, amb salaris més baixos i menys possibilitats de promoció professional. Així doncs, que el sistema educatiu es planteji mesures que col·laborin a l'eliminació dels estereotips discriminatoris és una obligació ineludible.

La LOE va introduir per primera vegada la paraula coeducació, en una sola ocasió i en una disposició addicional, per pressionar els centres concertats a no segregar per sexe al seu alumnat, promentent «atenció preferent i prioritària» si ho aplicaven. Ara bé, aquesta referència no ha tingut cap efecte, ja que aquest principi pot no entendre com educació mixta —barrejar a noies i nois a l'aula— com, de fet, hi ha corrents que ho fan.

La LOMLOE, en canvi, l'incorpora com un dels principis de l'educació i el manté en aquesta disposició addicional (la vint-i-cinquena), però ara s'hi afegeix «i no separarà l'alumnat pel seu gènere». La disposició addicional vint-i-cinquena de la LOE es limitava fins ara a assenyalar que els centres que desenvolupessin el principi de coeducació en totes les etapes educatives serien objecte d'atenció preferent i prioritària en l'aplicació de les previsions recollides a la llei.

La versió reformada del precepte no deixa, però, opció perquè els centres que separen l'alumnat per sexe accedeixin als concerts educatius, perquè disposa que «els centres sostinguts parcialment o totalment amb fons públics desenvoluparan el principi de coeducació en totes les etapes educatives» i «no separaran l'alumnat pel seu gènere». En aquesta defensa de l'educació mixta, la nova llei, a més, fa desaparèixer una expressió que la LOMCE va incloure: la consideració que l'educació diferenciada no constitueix discriminació. Sembla una més clara prescripció i reforç de l'ensenyament mixt, ja que és un valor democràtic de la societat occidental que ha suposat un enorme avanç en la formació de les dones i dels homes, en el desenvolupament de valors democràtics com la igualtat, la convivència, els comportaments individuals i col·lectius, l'aprenentatge de les relacions entre els sexes.

Educació especial: pla de deu anys de transformació (disposició addicional quarta). Pel que fa a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials, la nova norma sembla optar per la seva inclusió en centres ordinaris, reservant els centres d'educació especial per a casos d'«atenció molt especialitzada». Així, la disposició addicional quarta de la LOMLOE estableix que les administracions educatives han de vetllar perquè les decisions d'escolarització garanteixin la resposta més adequada a les necessitats específiques de cada alumne.

Es planteja un pla de deu anys en què el Govern i les administracions educatives treballin, d'acord amb l'article 24.2.e de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de Nacions Unides i en compliment de la cambra objectiu de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030, perquè «els centres ordinaris comptin amb els recursos necessaris per a poder atendre en les millors condicions l'alumnat amb discapacitat» (article 24.2.e). Espanya va signar el 2008 aquesta

Convenció, la qual, com a tractat internacional, només queda per sota de la Constitució, i per tant per sobre d'una llei orgànica com és la LOMLOE. La Convenció especifica en l'article 24 que «els estats part asseguraran un sistema d'educació inclusiu a tots els nivells», i afegeix que els governs han d'assegurar que «les persones amb discapacitat puguin accedir a una educació primària i secundària inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb les altres». El Suprem va sancionar el 2017 que l'habitual ha de ser escolaritzar en centres ordinaris excepte en casos molt especials, una pràctica que, tot i que ja preveia la normativa espanyola, no es complia. En qualsevol cas, l'objectiu de la LOMLOE és que els centres d'educació especial continuïn escolaritzant els alumnes i les alumnes que requereixin una atenció molt especialitzada i que ocupin la funció de centres de referència i suport per als centres ordinaris.

4. PROFESSORAT

En el termini d'un any a partir de l'entrada en vigor de la llei, el Govern farà una proposta normativa que reguli la formació inicial i permanent, l'accés i el desenvolupament a la professió docent. Encara que es parla de reduir al màxim el nombre de professorat interí: el Ministeri proposarà a les administracions educatives, a través de la Conferència Sectorial d'Educació, l'adopció de mesures que permetin la reducció del percentatge de professors interins en els centres educatius, de manera que en el termini de quatre anys, des de l'aprovació d'aquesta llei, no se sobrepassin els límits màxims establerts de manera general per a la funció pública. I també fa referència a l'accés a la funció pública docent; «El Govern presentarà, en el termini d'un any a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, una proposta normativa que reguli, entre d'altres aspectes, la formació inicial i permanent, l'accés a la professió i el desenvolupament de la carrera docent». En cap moment es fa referència a les denúncies i sentències referents als i les interines en «fraud de llei» ni tampoc es parla d'un accés diferenciat a la funció pública docent.

Les etapes educatives a les quals afecta aquesta llei orgànica, les dels ensenyaments anteriors a la universitat, són clarament feminitzades quant al seu professorat, especialment les d'infantil i primària, i llevat de la FP. Tot i que l'equilibri de gènere en els càrrecs directius dels centres justament es caracteritza per la major presència d'homes.

Doncs bé, així com la LOMLOE aposta per la composició equilibrada quant al sexe en el cas de les comissions d'escolarització i en el dels consells escolars dels centres —cosa que és molt positiva—, trobem a faltar aquesta cautela per a la selecció de la direcció i de la resta de membres dels equips directius. No es tracta de buscar una perfecta correlació entre percentatge de professores i de directores, encara que la regularitat que mostra la diferència és una dada que ha d'intentar corregir-se, ja que la imatge que obté l'alumnat en relació amb qui té el «poder» o, millor dit, el lideratge és un element essencial en el que anomenem currículum ocult, tan important com l'explícit pel que fa a la conformació de les identitats de gènere i les relacions entre els sexes.

Es recull la possibilitat d'aplicar mesures de caràcter disciplinari sobre el «canvi de les funcions del personal docent». Els docents podran ser remoguts del seu lloc. La LOMLOE ho diu així: «Els funcionaris docents que mostrin una manifesta falta de condicions per ocupar un lloc docent o una

notòria falta de rendiment que no comporti inhibició, podran ser remoguts del seu lloc de treball i realitzar altres tasques que no requereixin atenció directa amb l'alumnat. La remoció ha de ser conseqüència d'un expedient contradictori que finalitzi amb una avaluació negativa realitzada per la inspecció educativa». La disposició addicional explícita que aquesta decisió «ha de ser conseqüència d'un expedient que finalitzi amb una avaluació negativa realitzada per inspecció educativa».

Per descomptat no ens podem negar que s'apartin de la docència directa les persones que no estan capacitades, però aquesta possibilitat ja es recull en l'EBEP. Cal ser molt curosos amb què s'entén per «falta de rendiment» o «falta de condicions» que no siguin suficients per a una inhibició. El que sembla que queda clar és que se l'apartarà del seu lloc de treball i se'l destinarà a funcions sense atenció directa a l'alumnat.

El règim disciplinari ja apareix inclòs en el Text refós de l'Estatut Bàsic de l'Empleat Públic, en el Títol VII. En l'article 95.2.g recull «el notori incompliment de les funcions essencials inherents al lloc de treball o funcions encomanades» com a faltes molt greus i, dins de les mesures sancionadores, en l'article 96.1.d es preveu el «trasllat forçós, amb o sense canvi de localitat de residència, pel període que en cada cas s'estableixi». Finalment, queda clar que qualsevol decisió o mesura que afecti les condicions laborals amb el personal docent ha de ser negociada i consensuada amb les organitzacions sindicals.

5. CENTRES EDUCATIUS

Pel que fa als centres educatius, s'introdueixen diversos tipus de novetats, des d'un canvi d'orientació general, posant èmfasi en la necessitat de reforçar la xarxa pública, fins a qüestions d'enfocament del conjunt del sistema.

5.1. Xarxa pública, centres concertats i privats

La llei estableix que la programació de la xarxa de centres ha d'assegurar l'existència de places públiques en totes les àrees o zones d'escolarització o d'influència que s'estableixin, un cop considerada l'oferta existent de centres públics i privats concertats.

La LOMLOE elimina de l'article 109 de la LOE l'al·lusió que fins ara contenia a la «demanda social» que les administracions educatives havien de tenir en compte per programar l'oferta educativa, circumstància que han criticat els defensors de l'educació concertada. A més, el nou text esmenta l'obligació dels poders públics de garantir el dret de tots a l'educació, mitjançant una oferta suficient de «places públiques», si bé disposa que els ensenyaments es programaran «tenint en compte l'oferta existent de centres públics i l'autoritzada en els centres privats concertats». Per als centres concertats s'elimina la «demanda social» per obrir-ne de nous o augmentar places. S'elimina l'article de la LOMCE que permet que les places en els centres variïn en funció del que demanin els pares, l'anomenada *demanda social*. Seran les administracions educatives les que regulin l'admissió de l'alumnat «de tal manera que garanteixi el dret a l'educació, l'accés en condicions d'igualtat i la llibertat d'elecció de centre per pares,

mares o tutors legals» i s'eviti «la segregació de l'alumnat per motius socioeconòmics o d'una altra naturalesa». També s'eliminen en els criteris del procés d'admissió els «elements discriminatoris», derivats de l'especialització dels centres. Així, ja no es podrà prendre el rendiment acadèmic com a part dels criteris.

Pel que fa als centres privats concertats, s'assenyala que correspon a les comunitats autònomes el desplegament del règim de concerts educatius, a partir de la regulació general establerta pel Govern. El concert establirà els drets i obligacions recíproques quant a règim econòmic, durada, pròrroga i extinció, nombre d'unitats escolars concertades i altres condicions.

La LOMLOE es proposa l'increment progressiu de llocs escolars a la xarxa pública. Els municipis han de cooperar en l'obtenció dels solaris necessaris per a construir centres públics. Una de les majors novetats és que es prohibeix cedir sòl públic per a la construcció dels centres concertats i que aquests centres han d'assegurar la gratuïtat si volen mantenir els fons públics: «Les administracions educatives han de dotar els centres dels recursos necessaris per fer possible la gratuïtat dels ensenyaments de caràcter gratuït i establir mesures perquè la situació socioeconòmica de l'alumnat no suposi una barrera per a l'accés a les activitats complementàries i els serveis escolars. Les administracions educatives han de supervisar el compliment per part dels centres educatius del present article». És a dir, no podran percebre quotes de les famílies per rebre els ensenyaments de caràcter gratuït ni imposar aportacions a fundacions o associacions.

Cal recordar que el model de doble xarxa es va consolidar amb la LOE, el 2006, encara que el sistema de concerts a centres privats va néixer amb la LODE, el 1985, establint una doble xarxa educativa en què una part dels pressupostos públics d'educació es transfereixen a iniciatives privades i socials (cooperatives, per exemple).

5.2. Segregació escolar

La reforma educativa pretén posar fi a la segregació escolar, un repte a què s'enfronta el sistema educatiu de l'Estat espanyol davant els diferents avisos de la Unió Europea sobre l'augment de la desigualtat social a les aules. Per això s'han de constituir comissions d'escolarització permanents, centralitzades per municipis o districtes escolars, que s'encarregaran d'organitzar una «adequada i equitativa escolarització».

Aquestes comissions han de vetllar per «la presència equilibrada de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu entre els centres sostinguts amb fons públics del seu àmbit d'actuació» i evitar l'increment de les ràtios màximes d'alumnes per grup. Quan no hi hagi places suficients, l'admissió en un centre es regirà pels criteris prioritaris de germans matriculats, proximitat i renda, després, ser família nombrosa o uns altres. Quan la demanda de places superi l'oferta les comissions d'admissió han de vetllar per la presència equilibrada en centres amb fons públics de l'alumnat amb necessitat de suport educatiu o desfavorit.

També s'haurà de distribuir entre els centres de manera «equilibrada» l'alumnat amb necessitats de suport educatiu, reservant una part de les places per a aquest alumnat en tots els centres. Això

podria ser un gran avenç, perquè la segregació i les desigualtats socioeconòmiques afecten el nivell educatiu, i aquest és un dels grans problemes de sistema de l'Estat espanyol.

La LOMLOE regula per a garantir una escolarització més equilibrada de l'alumnat amb menys recursos i dificultats d'aprenentatge: «Particularment, vetllaran per la presència equilibrada de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu entre els centres sostinguts amb fons públics del seu àmbit d'actuació. I vetllaran per evitar la segregació de l'alumnat per raons socioeconòmiques o d'una altra naturalesa. Per a això, han d'establir una proporció equilibrada de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu que hagi de ser escolaritzat en cada un dels centres públics i privats concertats».

Posar fi a la segregació per sexe a la concertada. Tota la llei fomenta i prioritza la coeducació en els centres, però la mesura que suposarà un major canvi és la que té a veure amb els concerts. Els centres educatius que no segreguin per sexe seran objectes d'atenció preferent i prioritària. És a dir, que es prioritzarà en el règim de concerts els centres que «s'organitzin sota el principi de la coeducació».

Mentre que per als centres que segueixin separant per sexe, la llei preveu que hauran d'incloure i justificar en el seu projecte educatiu les mesures que desenvolupen per afavorir i formar en igualtat en totes les etapes educatives, incloent l'educació per a l'eliminació de la violència de gènere, el respecte per les identitats, cultures, sexualitats i la seva diversitat, i la participació activa per fer realitat la igualtat.

5.3. Autonomia dels centres

En l'exercici de la seva autonomia, els centres poden adoptar experimentacions, programes educatius, plans de treball, formes d'organització, normes de convivència o ampliació del calendari escolar o de l'horari lectiu d'àrees o matèries, en els termes que estableixin les administracions educatives.

Es defineixen els aspectes que han de recollir els projectes educatius de centre, relatius als valors, els objectius i les prioritats d'actuació, així com alguns aspectes que han d'incorporar necessàriament. Com a novetat, s'estableix que el projecte educatiu ha d'incloure un pla de millora de centre, que es revisarà periòdicament.

En relació amb els òrgans col·legiats de govern i de coordinació docent dels centres públics, es restableix l'equilibri anterior a la LOMCE en l'atribució de competències entre direcció i Consell Escolar en el govern dels centres, realitzant-se una nova assignació de competències al Consell Escolar del centre educatiu. Es modifica la regulació dels processos de selecció i nomenament de director i s'estableix la necessitat de superar una formació específica per qui assumeixi el càrrec. La selecció serà realitzada al centre per una comissió constituïda per representants de centre corresponent; d'aquests representants en la comissió, un terç serà professorat triat pel Claustre i un altre terç serà elegit per i entre els membres de Consell Escolar que no són professors. A més, s'estableix la incorporació de la figura d'un director o directora amb experiència i amb trajectòria en l'exercici de la direcció en centres similars.

Pla de contingència per a situacions d'emergència. La LOMLOE preveu que el Ministeri, en col·laboració amb les administracions educatives, ha de definir un model de Pla de Contingència per donar continuïtat a l'activitat educativa, de manera que garanteixi el dret a l'educació de l'alumnat en qualsevol circumstància. Aquest pla inclourà aspectes organitzatius i de funcionament de centre, la coordinació dels òrgans de govern i de coordinació docent i les mesures que facilitin la comunicació amb la comunitat educativa. De la mateixa manera, contindrà les mesures que garanteixin la competència digital de l'alumnat i professorat, reduint en el possible les bretxes digitals d'accés i ús, i les previsions per a la revisió dels elements del currículum i de les programacions didàctiques centrades en els aspectes més competencials del currículum.

6. QUALITAT I AVALUACIÓ

La nova llei disposa que els resultats de les avaluacions que es duguin a terme, independentment de l'àmbit territorial estatal o autonòmic en què s'apliquin, no poden ser utilitzats per a realitzar i fer públiques valoracions individuals de l'alumnat o per establir classificacions dels centres.

Com a novetat, en l'últim curs d'educació primària i d'educació secundària obligatòria es durà a terme, amb caràcter mostral i plurianual, una avaluació de les competències adquirides per l'alumnat. Aquesta avaluació tindrà caràcter informatiu, formatiu i orientador. Diu la nova redacció: «Aquesta avaluació tindrà caràcter informatiu, formatiu i orientador per als centres i informatiu per a les famílies i per al conjunt de la comunitat educativa».

Les avaluacions de diagnòstic són objecte també d'una nova regulació. Els centres docents realitzaran una avaluació a tot l'alumnat al quart curs d'educació primària i al segon curs d'educació secundària obligatòria. La finalitat d'aquesta avaluació serà diagnòstica.

El concepte *qualitat educativa* es pot entendre de diferents maneres. A quina qualitat es refereix el projecte de llei? En el cas de l'educació infantil de 0 a 3 anys, per exemple, sembla vincular la qualitat educativa en aquesta etapa a l'establiment d'un «marc curricular», caldrà veure com es desenvolupa per a l'alumnat d'aquesta edat. En altres moments el projecte sembla relacionar la *qualitat educativa* amb els resultats acadèmics, les taxes de repetició, promoció, titulació i idoneïtat de l'alumnat. En fi, una qualitat de la qual només cal modificar determinats criteris de promoció i titulació per a donar-se per millorada sense haver canviat gens les praxis educatives. Sent Espanya un dels països d'Europa amb menys inversió educativa en percentatge de PIB, qualsevol aposta per la qualitat educativa ha d'assegurar un finançament estable i ha d'estar blindada davant de possibles vaivens de l'economia. En aquest sentit s'hauria de fer una aposta més ferma. En qualsevol cas, establir un 5 % del PIB com a llindar mínim d'inversió és un avenç considerable.

El plantejament de la qualitat educativa, entès com una reforma del sistema per garantir dotació pressupostària (reducció de ràtios, millora de les instal·lacions i recursos, millora de les dotacions de professorat, etc.), no acaba de trobar tots els arguments en la llei, tot i que sí que es comencen a plantejar. El model de classificacions dels centres —els «rànquings»— es canvia per un model d'avaluacions «mostrals i plurianuals», especificant que es prohibeix que els seus resultats siguin

utilitzats per fer classificacions de centres educatius. Es preveu que aquestes avaluacions no es realitzin quan acabi el cicle i es duigu a terme a quart de primària i a segon de l'ESO.

7. PARTICIPACIÓ DEMOCRÀTICA

Es pot parlar de dos nivells diferenciats: la participació en el funcionament dels centres i la participació de les famílies en la comunitat educativa.

7.1. Funcionament democràtic dels centres: consells escolars

La llei disposa que la comunitat educativa participarà en el govern dels centres a través del Consell Escolar. El professorat participarà també en la presa de decisions pedagògiques que corresponen al Claustre, als òrgans de coordinació docent i als equips de professors que imparteixin classe en el mateix curs.

El Consell Escolar tindrà més responsabilitat en l'elecció de director i en la gestió i avaluació dels centres. En el Consell Escolar dels centres concertats hi haurà un representant de l'ajuntament en el terme municipal del qual hi ha el centre.

Segueix havent-hi un dèficit democràtic a nivell general i de centre. En el desenvolupament posterior de la llei és fonamental que participin els sindicats i agents educatius. Els claustres i consells escolars haurien de tenir més equilibri i protagonisme. I, per descomptat, cal recuperar la confiança en el professorat i donar-li participació. És una lliçó que s'hauria d'aprendre d'una vegada per totes, per una qüestió democràtica i per la seva eficàcia, tal com es demostra en les experiències de sistemes d'un alt èxit escolar com Finlàndia o Portugal.

7.2. Les famílies i la comunitat educativa

La participació de les famílies i l'impacte d'aquestes en el rendiment dels alumnes i els seus resultats és un fet conegut i demostrat per diferents investigacions. La tipologia de família, la seva problemàtica i la seva capacitat o interès per l'educació dels seus fills són un factor molt important a l'hora de predir l'èxit escolar de l'alumnat, en el sentit més ampli d'aquests termes (Romagnoli i Cortese, 2015; Ovejero, 2019).

La LOMLOE presenta la família com un element important i participi en l'educació dels nins i nines, articulant la seva participació en diferents aspectes de la seva educació. També preveu la seva col·laboració com un element necessari per al desenvolupament d'elements com l'avaluació, els plans de lectura, la presa de decisions d'escolarització, resolució de conflictes, etc., així com la participació efectiva en els òrgans de govern dels centres.

Per altra banda, la llei presenta, com una de les actuacions dels centres educatius, la de recollir les dades personals de les famílies i del seu entorn social, essent la família la que haurà de col·laborar en l'obtenció d'aquesta informació.

Quan la llei parla de l'equitat de l'educació presenta les necessitats específiques de suport educatiu, fent referència a l'alumnat que té necessitats per condicions personals o d'història escolar; també planteja la necessitat de fomentar plans específics als centres que escolaritzen alumnat en desavantatge social.

A l'hora de plantejar els recursos que l'administració posarà en marxa per compensar aquestes necessitats socials, la llei parla de professorat i altres professionals. No especifica quins són aquests altres professionals i ni tampoc fa cap tipus d'especificació quan parla de les funcions del professorat.

Seria una fal·làcia dir que l'administració no ha cobert les necessitats socioeducatives de l'alumnat i de les seves famílies. Hi ha governs autonòmics que han desenvolupat iniciatives de col·laboració entre les entitats educatives i entitats del tercer sector o, directament, han impulsat la implantació dels educadors socials als centres educatius (Vila et al., 2020). Més concretament, a les Illes Balears s'ha recuperat la figura del TISE (tècnics d'intervenció socioeducativa) del període 2007-2011, recreant aquesta mateixa figura amb la denominació de TISOC (Sempere et al., 2018). La Conselleria de Serveis Socials i Cooperació, del Govern de les Illes Balears, en data 28 d'agost de 2017, va subscriure l'acord de col·laboració amb la Conselleria d'Educació per a la implantació del programa TISOC (tècnics en intervenció sociocomunitària) en els centres públics d'educació secundària de les Illes Balears, mitjançant la inclusió de la figura professional dels educadors i educadores socials.

De forma general l'administració ha creat la figura del PTSC (professors tècnics de serveis a la comunitat), que té com a funcions principals tant la docència en formació professional com la intervenció socioeducativa directa amb les famílies. Són diferents els perfils professionals que poden optar a aquestes places (pedagogs, psicòlegs, educadors socials, mestres...). Tot i això ens pareixen encertades les paraules de Caride (2002) quan parla que per ser i actuar competentment es requereix un saber específic, un saber fer i un saber estar. Tal vegada, s'ha perdut una gran oportunitat per normalitzar la dimensió socioeducativa de la pedagogia social (March i Orte, 2014) introduint la figura dels educadors socials en els centres educatius com a figures cabdals per a treballar amb la problemàtica social, que, segons la mateixa llei, és un factor important de desigualtats en el dret de l'educació. A més aquesta figura hauria d'haver-se definit d'una manera més clara, amb una menció directa, per no deixar en mans de cada administració autonòmica la discrecionalitat de definir aquests «altres professionals». Diferents estudis presenten que el perfil laboral millor capacitada per realitzar les tasques de compensació amb la comunitat i les famílies serien els educadors socials (Ortega, 2014; Jiménez, 2018; Bretones et al., 2019; Galán, 2019). Esperem que aquesta omisió sigui esmenada en el desenvolupament posterior de la llei.

8. FINANÇAMENT SUFICIENT

La llei planteja que s'elaborarà un pla d'augment de despesa en el termini de 2 anys, i que en 10 anys arribarà al 5 % del PIB (2032). Cal recordar que, com a conseqüència de les retallades, actualment es destina un 4,3 % del PIB a despesa educativa, que la mitjana dels països europeus és del 6 % i que les principals organitzacions segueixen reivindicant entre un 5 % i un 7 % del PIB de inversió educativa.

9. CALENDARI D'IMPLANTACIÓ DE LA REFORMA

La disposició final cinquena de la LOMLOE estableix el calendari d'implantació de la norma. Així, per exemple, quan entri en vigor s'aplicaran les modificacions relatives a la participació i competències de Consell Escolar, Claustre i director; l'autonomia dels centres docents; la selecció de director en els centres públics i l'admissió d'alumnes. Els processos relatius a aquestes dues últimes matèries que s'haguessin iniciat amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei es regiran per la normativa vigent en el moment d'iniciar-se.

A l'inici de curs 2021-22, s'implantaran les modificacions introduïdes en l'avaluació i condicions de promoció de les diferents etapes educatives; les introduïdes en les condicions de titulació d'educació secundària obligatòria, cicles formatius de grau bàsic i batxillerat; la titulació dels ensenyaments professionals de música i dansa, i les condicions d'accés als diferents ensenyaments.

Segurament, tal com s'ha anat apuntant al llarg de l'article, s'hauran de produir millores de detall, les quals s'han d'observar quan es desenvolupin els reglaments per a la seva aplicació. En aquest sentit ja s'han hagut de fer algunes millores, com ara les regulades a la Correcció d'errors de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. En qualsevol cas, la Llei apunta vies importants per a una educació de més qualitat, més equitativa i inclusiva i més igualitària. El repte és molt rellevant, però necessari i engrescador.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Bretones, E.; Solé, J.; Meneses, J.; Castillo, M.; Fàbregues, S. (2019). «¿Qué dicen los centros educativos de Cataluña sobre la incorporación de educadoras y educadores sociales en las escuelas y los institutos?» *A Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 71, 39-59.
- Caride, J. A. (2002). «La pedagogía social en España». A V. Núñez (Ed.), *La educación en tiempos de incertidumbre: Las apuestas de la pedagogía social* (p. 88-112). Barcelona: Gedisa.
- Galán, David (2019). «La realidad de los educadores sociales en el Estado español. Experiencia evolutiva en los centros de educación secundaria de Extremadura». *A Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 71, 79-104.
- Jiménez, R. (2013). «Los educadores y educadoras sociales en el sistema educativo formal. Una mirada sobre los orígenes, funciones y propuestas de futuro». *A Sinergias*, 1, 81-106.
- March, M. i Orte, C. (2014). *La pedagogía social y la escuela*. Barcelona: Octaedro.
- Ortega, J. (2014). «Educación social y enseñanza: Los educadores sociales en los centros educativos, funciones y modelos». *Edetania. Estudios y Propuestas Socio-Educativas*, 45, 11-31.
- Ovejero, A. (2019). *Fracaso escolar y reproducción social: La cara oscura de la escuela*. Barcelona: Creative Commons. Consultat a: <<https://dialnet.unirioja.es/download/libro/729805.pdf>>.
- Romagnoli, C. i Cortese, I. (2015). *¿Cómo la familia influye en el aprendizaje y rendimiento escolar?*. Fitxa VALORAS actualitzada de la 1a edició «Factores de la familia que afectan los rendimientos académicos» (2007). Disponible a Centro de Recursos VALORAS: <www.valoras.uc.cl>.
- Sempere, A.; Ferretjans, B.; Puiggros, A.; Buele, R. i Gomila, M. A. (2018). «La implantació del tècnic d'intervenció sociocomunitària (TISOC) als centres d'ensenyament secundari de les Illes Balears: cap un nou model d'intervenció». *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2018*. p. 144-154.
- Sierra, J. E.; Vila, E. S.; Caparrós, E. i Martín, V. M. (2017). «Rol y funciones de los educadores y las educadoras sociales en los centros educativos andaluces». *A Revista Complutense de Educación*, 28 (2), 479-495. <https://doi.org/10.5209/rev_RCED.2017.v28.n2.49542>.
- Vila, S.; Cortés, P. i Martín, V. (2020). «Los educadores y educadores sociales en los centros educativos de Andalucía: perfil y desarrollo profesional». *A REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 18 (1), 47-64. <<https://doi.org/10.15366/reice2020.18.1.003>>.